

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЮРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ФАКУЛЬТЕТ АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності

«Затверджую»

**Декан факультету аграрного
менеджменту**

Остапчук А.Д.

«_____» _____ 2020 р.

Розглянуто і схвалено

На засіданні кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД

Протокол № 14 від 17 червня 2020 р.

Завідувач кафедри

_____ (Мостенська Т.Л.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Управління медичними закладами»

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань _____ 07 Управління та адміністрування _____

Спеціальність _____ 073 - Менеджмент" _____

Освітня програма: _____ «Адміністративний менеджмент» _____

Магістерська програма: _____ «Управління медичними закладами» _____

Факультет _____ аграрного менеджменту _____

Розробник:

доц. Сидоренко С.В.

КИЇВ-2020

Опис навчальної дисципліни
«Управління медичними закладами»

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	07 „Управління та адміністрування”	
Спеціальність	073 Менеджмент	
Освітня програма	«Адміністративний менеджмент»	
Магістерська програма	Управління медичними закладами	
Освітньо-кваліфікаційний рівень	магістр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	112	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) <small>(якщо є в робочому навчальному плані)</small>	_____ (назва)	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	заочна форма навчання	
Рік підготовки	2020/2021	
Семестр	1	
Лекційні заняття	6 год.	
Практичні, семінарські заняття	6 год.	
Лабораторні заняття	_____ год.	
Самостійна робота	_____ год.	
Індивідуальні завдання	_____ год.	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	_____ год.	_____ год.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Формування довгострокової стратегії розвитку закладу охорони здоров'я на основі збалансування потреб громади та ринкової ситуації, організування злагодженої взаємодії всіх структурних підрозділів, зорієнтованої на підвищення ефективності роботи закладу охорони здоров'я, якості та конкурентоспроможності послуг, що надаються, їх відповідність до світових стандартів надання медичної допомоги, вирішує питання щодо фінансово-економічної, інвестиційної та господарської діяльності закладу охорони здоров'я, його забезпечення кваліфікованими працівниками, а також створення безпечних і сприятливих умов праці, додержання вимог законодавства про охорону навколишнього середовища.

Програма підготовки професіоналів нового покоління в сфері управління закладами охорони здоров'я, ключових осіб, які здатні ініціювати і реалізувати нові ідеї, розробляти стратегію розвитку медичного бізнесу, мислити практично й прагматично при забезпеченні реформування медичної сфери в Україні.

Мета: підготовка кадрів, спроможних стати до управління та трансформацію системи громадського здоров'я та охорони здоров'я, а також організацій охорони здоров'я.

Завдання курсу: на основі теоретичних положень сформулювати правильне уявлення про сучасні форми управлінської діяльності та особливості їх виконання в медичній галузі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- Добре володіти основними принципами діяльності систем охорони здоров'я на поглибленому рівні.
- Бути ознайомленим з найновішими теоріями, інтерпретаціями, методами й практичними прийомами з організації та фінансування медичної допомоги, громадського здоров'я, включаючи сприяння здоров'ю;
- критично підходити й інтерпретувати останні теоретичні й практичні результати з виявлення переваг та існуючих бар'єрів в системах охорони здоров'я та громадського здоров'я,

- розробляти стратегію певного напрямку системи охорони здоров'я чи громадського здоров'я та втілювати її в життя через створення відповідної цілям команди, мотивації працівників до досягнення поставлених цілей вчасно та з ефективним використанням ресурсів,
- розв'язувати складні завдання з організаційної діагностики закладу охорони здоров'я

2. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Управління медичними закладами

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ УПРАВЛІННЯ І МЕНЕДЖМЕНТУ. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ, УПРАВЛІННЯ І ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Інструменти менеджменту. Існуючі парадигми менеджменту. Поняття "управління". Управлінські відносини. Підходи, які часто використовують при визначенні менеджменту. "Тиха управлінська революція". Ієрархія в менеджменті. Організаційна культура. Роль ринку в менеджменті. Особливості менеджменту у економічно розвинених країнах світу. Особливості менеджменту в медичних організаціях розвинених країнах світу. Закони та закономірності управлінської науки і управлінської діяльності. Закон спеціалізації управління. Закон інтеграції управління. Закон необхідної і достатньої централізації управління. Закон демократизації управління. Закон часу – закон управління часом. Основні закономірності менеджменту. Менеджери та управлінці в галузі охорони здоров'я.

Історичні етапи розвитку менеджменту. Історичні етапи розвитку організації охорони здоров'я в різних країнах світу. Історія організації охорони здоров'я в Україні. Історія розвитку аптекарської справи. Історія розвитку аптекарської справи в Україні.

ТЕМА 2. МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ФІНАНСУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.

Загальні принципи формування моделі охорони здоров'я. Конвенції МОП "Про мінімальні норми соціального забезпечення" за № 130 від 1952 р. Конвенції МОП "Про медичну допомогу і допомоги у зв'язку із захворюванням" за № 130 від 1969 р. Лібертарна ідеологія.

Ринкова модель організації охорони здоров'я. Соціальна модель охорони здоров'я. Система Бісмарка (модель соціального страхування). Система Беверіджа. Система Семашко. Суспільно-приватна модель охорони здоров'я. Медичне страхування як система організаційних та фінансових заходів. Досвід

країн Східної та Центральної Європи із запровадження системи медичного страхування.

Обов'язкове медичне страхування. Добровільне медичне страхування.

ТЕМА 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Організація охорони здоров'я в країнах з розвинутою системою медичної допомоги. Організація охорони здоров'я в країнах із системою медичної допомоги, що розвивається. Фармацевтична діяльність у різних країнах світу. Регулювання фармацевтичної діяльності в країнах ЄС.

ТЕМА 4. ЗАКЛАДИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ.

Поняття про організацію. Сутність та основні риси формальної організації. Загальні характеристики підприємств: види, особливості управління. Сутність та основні риси діяльності організацій охорони здоров'я. Некомерційні заклади охорони здоров'я. Комерційні заклади охорони здоров'я. Організація та порядок надання послуг у закладах охорони здоров'я. Зовнішнє середовище закладів охорони здоров'я. Класифікація закладів охорони здоров'я за сферою діяльності. Класифікація закладів охорони здоров'я за організаційно-правовою формою діяльності.

3. Структура навчальної дисципліни «Управління медичними закладами»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Кількість годин			
	Очна форма					Заочна форма			
	усього	у тому числі				усього	у тому числі		
		л	п	с.р			л	п	с.р
Змістовий модуль 1. Управління медичними закладами									
Тема.1. СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ УПРАВЛІННЯ І МЕНЕДЖМЕНТУ. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ, УПРАВЛІННЯ І ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я							1	2	
Тема.2. МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ФІНАНСУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я							2	2	
Тема.3 ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ							2	1	
Тема.4. ЗАКЛАДИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ							1	1	
Разом за змістовим модулем 1									
Усього годин							6	6	

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено робочим навчальним планом	
...		

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Практичне заняття №1.	1
2	Практичне заняття №2.	2
3	Практичне заняття №3.	2
4	Практичне заняття №4.	1
Разом		6

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено робочим навчальним планом	
...		

7. Самостійна робота під керівництвом НПП

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено робочим навчальним планом	...
	Разом	

8. Індивідуальні завдання

Не передбачено робочим навчальним планом

9. Методи навчання

Методи навчання, покладені в основу курсу, визначається у наступних напрямках:

- удосконалення організаційного процесу та організаційної культури у сучасних трудових об'єднаннях;
- перехід до гнучких організаційних структур; взаємодії комунікативних та психологічних технологій;
- залежність успіху організації від її здатності до змін, інновативності;

- визнання визначної ролі людини в організації, позиція, активність якої значною мірою визначає ефективність діяльності організації;
- підвищення соціальної відповідальності організацій тощо.

10. Форми контролю

Робочі завдання, презентація, тестовий контроль. Іспит

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль				Рейтинг з навчальної роботи $R_{НР}$	Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$	Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$	Підсумкова атестація (екзамен чи залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4					
0-100	0-100	0-100	0-100	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

Примітки. 1. Відповідно до «Положення про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України», затвердженого ректором університету 03.04.2009 р., рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})$$

$$R_{НР} = \frac{\dots}{K_{ДИС}} + R_{ДР} - R_{ШТР},$$

$K_{ДИС}$

де $R^{(1)}_{ЗМ}, \dots, R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{ЗМ}, \dots, K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{ДИС} = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{ДР}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{\text{штр}}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K_{\text{ЗМ}}^{(1)} = \dots = K_{\text{ЗМ}}^{(n)}$.

Тоді вона буде мати вигляд

$$0,7 \cdot (R_{\text{ЗМ}}^{(1)} + \dots + R_{\text{ЗМ}}^{(n)})$$

$$R_{\text{НР}} = \frac{\dots}{n} + R_{\text{ДР}} - R_{\text{штр}}.$$

n

Рейтинг з додаткової роботи $R_{\text{ДР}}$ додається до $R_{\text{НР}}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{\text{штр}}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{\text{НР}}$. Він визначається лектором і вводить рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

2. Згідно із зазначеним Положенням **підготовка і захист курсового проекту (роботи)** оцінюється за 100 бальною шкалою і далі переводиться в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

Державні стандарти освіти, навчальні плани, навчальні програми з усіх нормативних і вибіркових навчальних дисциплін, програми навчальної, виробничої та інших видів практик, підручники і навчальні посібники, інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних, індивідуальні навчально-дослідницькі завдання, контрольні роботи, текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів

13. Приклад іспитового білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ОКР Бакалавр напрямок підготовки/ спеціальність	Кафедра Адміністративного менеджменту та ЗЕД	<i>Екзаменаційний</i> БІЛЕТ № 1 з дисципліни «Управління медичними закладами»	Затверджую Зав. кафедрою
	2020-2021 н.р.		Мостенська Т.Л., 21.09.2020р.
Менеджмент зовнішньоекономічної			

1. Екзаменаційні запитання

1. Рівні управління. Суть та види.
2. Ринкова модель організації охорони здоров'я.

2. Тестові завдання

1. На державні та комунальні заклади охорони здоров'я покладено виконання експертних функцій:

1. Експертизи тимчасової непрацездатності громадян;
2. Військово-лікарської експертизи;
3. Судово-медичної і судово-психіатричної експертизи;
4. Патологоанатомічних розтинів трупів.

2. За концепцією П. Сенге, при побудові організації, що навчається, потрібно враховувати наступні чинники:

1. Системне мислення;
2. Спільне бачення;
3. Виклик стереотипам мислення, побудова інтелектуальних моделей;
4. Навчання в команді;
5. Особиста майстерність.

3. Центрами медичної освіти в середньовічній Західній Європі були:

1. монастирі;
2. університети;
3. муніципалітети;
4. королівські двори;

4. Українська народна медицина мала такі ознаки:

1. тривале рослинне цілительство;
2. лікування для всіх;
3. поєднання допомоги лікарів (ченців, травників, костоправів) та лікування молитвами;
4. вона була бездипомною, безступеневою та безкнижковою.

5. Фармацевтична галузь України включає:

1. виробництво лікарських препаратів і виробів медичного призначення;
2. ширину і глибину дистрибуції;
3. оптову і роздрібну торгівлю;
4. спеціалізоване збереження і розподіл (дистрибуцію) за допомогою налагодженої мережі збуту.

6. Конвенція МОП визначає мінімальний перелік медичних послуг, які мають забезпечуватись населенню:

1. послуги недоказової медицини;
2. загальна лікарняна допомога, зокрема допомога на дому;
3. госпіталізація за показаннями;
4. додаткова медична допомога.

7. Еволюційний розвиток більшості національних європейських систем охорони здоров'я відбувається в напрямі:

1. послаблення державних функцій забезпечення медичного обслуговування;
2. посилення централізації;
3. впровадження діяльності нових соціальних інститутів;
4. муніципалізація закладів охорони здоров'я .

8. Переваги ринкової моделі охорони здоров'я:

1. стимуляція розвитку нових медичних технологій;
2. забезпечення інтенсивної діяльності медичних працівників;
3. складна система розрахунків з лікувально-профілактичними закладами;
4. жорстка вибірка економічно неефективних технологій та стратегій.

9. Переваги системи Беверіджа:

1. доступність медичної допомоги для всього населення країни;
2. відносно проста технологія фінансування лікувально-профілактичних закладів;
3. висока мотивація підвищення якості надання медичних послуг;
4. якісні ринкові стимули економічної ефективності.

10. Організаційна робота лікарні визначається такими документами та принципами:

1. схема організаційної структури лікарні є додатком до Статуту лікарні;
2. порядок внутрішньої організації та сфера діяльності структурних підрозділів лікарні затверджуються головним лікарем за погодженням з Наглядовою радою;
3. лікарня може надавати немедичні послуги;
4. функціональні обов'язки та посадові інструкції працівників лікарні затверджує виконавчий орган громади.

14. Рекомендована література

1. Державна політика у сфері охорони здоров'я: кол. моногр. : у 2 ч. / заг.ред. проф. М. М. Білинської, проф. Я. Ф.Радиша. Київ : НАДУ, 2013. Ч. 1. 396 с.
2. Державне управління охороною здоров'я в Україні: генеза і перспективи розвитку: кол. моногр. / за заг. ред. проф. М. М. Білинської, проф. Я. Ф. Радиша; кол. авт. : упоряд. проф. Я. Ф. Радиш, передм. Т. Д. Бахтеєвої. Київ : НАДУ, 2013. 424 с.
3. Менеджмент в охороні здоров'я: навчально методичний посібник / за ред. Ю. В. Вороненка – К.: НМАПО, 2014.– 367 с.
4. Менеджмент в охороні здоров'я: Підручник / Під заг. ред. М.І.Хвисюка і І.І.Парфьонової. – Харків: ТОВ «Оберіг», 2008. – Ч.1 – 358 с.
5. Менеджмент в охороні здоров'я: Підручник / Під заг. ред. М.І.Хвисюка і І.І.Парфьонової. – Харків: ТОВ «Оберіг», 2008. – Ч.2 – 550 с.
6. Нові технології навчання менеджменту в медицині. Навчальний посібник /За заг.ред. Ю.В.Вороненка, Н.Г.Гойди, О.П.Мінцера, М. Мітчелла. – К: Книга плюс. 2009. – 416 с.
7. Олефір А. О. Господарсько-правове забезпечення державних закупівель у сфері охорони здоров'я: Теоретичні та практичні аспекти : монографія. Харків : Юрайт, 2012. 456 с.
8. Організація роботи лікаря загальної практики (сімейного лікаря) / В.М. Лехан, А.В. Іпатов, Е.В. Борвінко [та ін.]; під ред. В.М.Лехан. - 2-ге вид., доп. - Дніпропетровськ, АРТ-ПРЕС, 2002.-367 с.
9. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / [Ю. В. Вороненко, О. П. Гульчій, С. М. Зоріна та ін.] ; за ред. Ю. В. Вороненка. – К.: Здоров'я, 2002. – 357 с.

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної
діяльності

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсових робіт з дисципліни
«Управління медичними закладами»

для підготовки фахівців ОС „Магістр”

спеціальність: 073 – «Менеджмент»

освітня програма – «Адміністративний менеджмент»

магістерська програма - «Управління медичними закладами»

форма навчання: заочна

факультет: аграрного менеджменту

ЗМІСТ

Стор.

Вступ.....	
1. Основні вимоги та порядок написання курсової роботи.....	
2. Вимоги до побудови, викладу й оформлення роботи.....	
3. Порядок захисту курсової роботи.....	
Додаток А. Орієнтовна тематика курсових робіт.....	
Додаток Б. Список рекомендованої літератури	
Додаток В. Зразок титульного аркуша.....	
Додаток Д. Приклад оформлення змісту за темою курсової роботи	

Вступ

Складовою частиною підготовки фахівців для національної економіки України, особливо в такій суспільно важливій галузі, як охорона здоров'я, є оволодіння ними певною сумою управлінських знань з проблем організації, функціонування, контролю діяльності медичних закладів. До числа навчальних дисциплін, які забезпечують реалізацію останнього, належить «Управління медичними закладами».

Важливою формою самостійної роботи студентів заочної форми навчання є підготовка і захист курсової роботи. Виконання курсової роботи сприяє глибшому розумінню студентами дисципліни «Управління медичними закладами», формуванню в них умінь і навичок самостійно аналізувати соціально-економічні процеси, формулювати й аргументувати висунуті положення, робити обґрунтовані висновки і рекомендації.

Курсова робота є самостійним, виконаним під керівництвом викладача науковим дослідженням одного з актуальних питань управління медичними закладами. Виконання курсової роботи являє собою один з видів навчальної та науково-дослідної роботи студентів, призначений засвідчити рівень набутих студентами знань та вміння використовувати їх при опрацюванні теоретичних і конкретних практичних питань у сфері управління. Виконання курсової роботи ставить за мету:

- закріпити та поглибити знання, набуті студентами у процесі вивчення дисциплін менеджменту і адміністрування;
- виробити у студентів навички самостійної роботи зі спеціальною літературою, довідниками, посібниками, джерелами статистичної інформації тощо;
- навчити студентів узагальнювати теоретичні матеріали, інтерпретувати зібрані дані, самостійно формулювати висновки, обґрунтовувати та відстоювати власну точку зору з досліджуваних проблем.

При виконанні курсової роботи з управління перед студентами ставляться такі завдання:

- вивчення літератури, нормативно-правових актів, довідкових, наукових, статистичних джерел за обраною темою;
- самостійний аналіз основних концепцій, положень з досліджуваної теми, висунутих вітчизняними і зарубіжними вченими;
- чіткий, послідовний виклад своїх поглядів при аналізі мікроекономічних проблем, здатність застосовувати отримані на заняттях знання, пов'язувати їх із практикою;
- закріплення і поглиблення знань студентів з дисципліни «Управління медичними закладами».

Отже, виконання курсової роботи дає можливість студентам розширити і поглибити свої знання, одержати необхідний досвід самостійного теоретичного дослідження.

1. Основні вимоги та порядок написання курсової роботи

Найважливішими вимогами, які висуваються до курсових робіт за курсом «Управління медичними закладами», є такі:

- студент повинен показати свою теоретичну підготовку, у викладі кожного питання має бути включена теоретична характеристика використовуваних категорій і понять;
- необхідно викласти наявні в літературі підходи з досліджуваної проблеми і дати їх критичний аналіз;
- у курсовій роботі студент на основі вивченої літератури, нормативно-правових актів повинен визначити свою точку зору на оцінку управлінських явищ і процесів та аргументувати її;
- виконання курсової роботи необхідно починати з постановки і викладу змісту основного питання кожного розділу. Розкриття змісту повинно бути доказовим, науково-аргументованим. Стиль викладу повинен забезпечити лаконічність і чіткість формулювань, точність термінології;
- робота виконується студентом самостійно і вирізняється творчим підходом з досліджуваної проблеми. Широке використання літератури та інших джерел не повинне змінювати власний стиль автора;
- курсова робота може бути написана від руки, або набрана на комп'ютері. Її оформлення повинне відповідати вимогам, що ставляться до наукових робіт.

Невиконання зазначених вимог є підставою для повернення курсової роботи студенту на доробку. Курсова робота виконується у певній послідовності.

Вибір теми курсової роботи студенти здійснюють самостійно, керуючись переліком, який наведено у рекомендованій тематиці (дод. А). Якщо студент має бажання розробляти тему, яка не передбачена рекомендованою тематикою, він має узгодити її з викладачем. Вибравши тему, студент звертається до викладача кафедри з проханням її затвердити. План курсової роботи складається студентом самостійно на основі знань з лекційного курсу, практичних занять та ознайомлення з літературними джерелами. План містить такі частини: вступ; 3 розділи, що розкривають суть обраної теми; висновки. Складений студентом план

обговорюється з науковим керівником, який за необхідності його коригує та затверджує.

Добір та вивчення літератури. Студент складає бібліографію, у чому йому надає допомогу науковий керівник, поради у доборі літератури можна отримати також від працівників бібліотеки. Рекомендований перелік літератури наведено у додатку Б. Значно прискорить процес добору літератури використання алфавітних та систематичних каталогів літератури, реферативних журналів, бібліографічних довідників та інших джерел інформації, що є у бібліотеці.

У процесі вивчення літератури студент робить конспективні записи, виписки окремих даних, цитат на окремих аркушах або картках. Слід обов'язково записувати прізвища та ініціали автора джерела, що використовується, а також назву публікації, видавництво, місто та рік видання, номер сторінки. Все це допомагає зробити посилання на першоджерела. Зібраний студентом матеріал класифікується, систематизується та опрацьовується відповідно до плану курсової роботи; у разі необхідності підбирається додаткова інформація. На цьому ж етапі проводяться розрахунки, формулюються висновки, підбираються ілюстрації (схеми, графіки, таблиці) та здійснюється редагування. Завершується виконання курсової роботи її оформленням згідно з вимогами, що наведені у наступному розділі.

2. Вимоги до побудови, викладу й оформлення роботи

Побудова і виклад курсової роботи

Курсова робота повинна мати таку структуру:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина (розділи 1–3);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (якщо вони є).

Титульний лист – є першим аркушем роботи (додаток В). Зміст курсової роботи розташовується безпосередньо після титульного листа. Зміст курсової роботи визначається її темою і відображається у плані. Зміст послідовно включає найменування всіх розділів та частин роботи із зазначенням номерів сторінок, з яких починається виклад кожного розділу, питання (підрозділу), в тому числі: вступу, висновків, списку використаних джерел. У вступі обґрунтовується актуальність теми роботи, визначається мета та предмет дослідження. Обсяг вступу не має перевищувати 2–3 сторінки. Основна частина (загальним обсягом 25–30 сторінок) –це стрижень курсової роботи, в ній глибоко та всебічно розкривається суть обраної теми, її найважливіші питання та проблеми. Викладати матеріал слід послідовно, логічно, у тексті роботи одне питання від іншого необхідно розмежовувати, даючи їм підзаголовки. Але це не повинно порушувати зв'язки між питаннями. У викладі вони мають бути пов'язані так, щоб одне питання впливало з іншого.

Теоретичні питання при дослідженні необхідно підтверджувати за допомогою аналізу фактичного матеріалу. При цьому використаний фактичний матеріал рекомендується подавати у вигляді таблиць, діаграм тощо.

В основній частині необхідно показати, як досліджувана проблема з позицій сучасності висвітлена в літературі, викласти суть існуючих підходів до її вирішення, зробити її критичний аналіз, порівняти та сформулювати власну точку зору. У цій частині курсової роботи студент повинен продемонструвати свої знання з питань, що досліджувалися, вміння узагальнювати матеріали, послідовно їх викладати, робити висновки та пропозиції. При використанні фактичного цифрового матеріалу потрібно уникати нагромадження фактів. Їх може бути небагато, але вони повинні бути точними, переконливими. При висвітленні стійких тверджень можна обмежуватись характеристикою загальноприйнятих положень, які не викликають сумніву.

Висновки є стислим викладенням підсумків проведеного дослідження. З кожного підрозділу слід зробити 1–2 висновки за структурою роботи. Обсяг висновків не повинен перевищувати 2–3 сторінки.

Список використаної літератури вимагає розміщення усіх використаних джерел в алфавітному порядку. Список літератури може містити до 15–20 найменувань. Посилання на них мають наводитися у вигляді порядкового номеру за списком джерел у квадратних дужках, наприклад [12].

Додатки до курсової роботи мають містити інформаційні матеріали, що становлять базу аналітичних досліджень згідно з обраною темою, і розміщуються на останніх сторінках. У додатки також доцільно включати допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприймання курсової роботи: формули, розрахунки, таблиці допоміжних цифрових даних, ілюстрації допоміжного характеру.

Вимоги до оформлення курсових робіт

Курсова робота має бути написана чітким, розбірливим почерком чорнилами (пастою чорного чи синього кольору) або надрукована за допомогою комп'ютера. Робота виконується на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210 x 297 мм). У друкованому варіанті текст розташовується через півтора міжрядкових інтервали до тридцяти рядків на сторінці з висотою шрифту в 14 пт, тип шрифту Times New Roman. Текст курсової роботи розміщується на аркуші з дотриманням таких відступів від країв аркуша не менше, мм: зліва –30, справа – 10, зверху –20, знизу –20.

Вписувати у друкований текст роботи окремі іншомовні слова, формули, умовні позначення можна чорнилом, тушшю, пастою тільки наближеною до щільності основного тексту. Текст основної частини роботи поділяється на розділи, підрозділи, пункти та підпункти згідно із планом. Заголовки структурних частин курсової роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ГЛАВА» або «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» пишуться або друкуються великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів пишуться або друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапка в кінці заголовка не ставиться. Кожну структурну частину курсової роботи слід починати з нової сторінки. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без символу «№».

Першою сторінкою курсової роботи є титульна сторінка, яка включається до загальної нумерації сторінок і на якій номер сторінки не ставиться. Нумерація без крапки після неї проставляється у правому верхньому куті подальших сторінок. ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ та ПРОПОЗИЦІЇ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ не нумерують як розділи. Номер розділу або глави ставиться після слів «РОЗДІЛ» або «ГЛАВА». Підрозділи нумерують у межах кожного розділу, використовуючи номер розділу і порядковий номер підрозділу, між якими ставиться крапка. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка: наприклад, «1.3.» (третій підрозділ першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Таблиці є зручною та інформативною формою подачі цифрового матеріалу. Таблиці розміщуються після першого згадування у тексті або на наступній сторінці. Назву друкують маленькими напівжирними (крім першої великої) літерами та розміщують над таблицею симетрично до тексту, а над назвою у правому куті пишуть слово таблиця із зазначенням номера (написання здійснюють курсивом). Приклад оформлення таблиці (табл. 1.1.)

Таблиця 1.1

Групи робітників за рівнем кваліфікації, виконувани ними роботи і терміни їх підготовки

Кваліфікаційні групи робітників	Основні роботи, що виконуються	Термін підготовки, стажування, досвід
<i>Висококваліфіковані</i>	Особливо складні та відповідальні роботи (ремонт і наладка складного обладнання, виготовлення меблів тощо)	Більше 2-3 років. Періодичне стажування. Великий практичний досвід роботи
<i>Кваліфіковані</i>	Складні роботи (метало- та деревообробні, ремонтні, слюсарні, будівельні тощо)	1-2 роки. Чималий досвід роботи
<i>Малокваліфіковані</i>	Нескладні роботи (метало-та деревообробні, ремонтні, слюсарні, будівельні тощо)	Декілька тижнів. Певний досвід роботи

Джерело: Васильченко В. С. Державне регулювання зайнятості. – К.: КНЕУ, 2004.– 87с.

В тому разі, якщо таблиця узагальнює статистичні дані або погляди науковців на певну проблему, то у посиланні зазначається літературне джерело та сторінка – [7, с. 12]. Нумерація стовбців здійснюється у разі, коли таблицю потрібно перенести на наступну сторінку. Якщо продовження таблиці

переноситься на наступну сторінку назву не переносять, а у правому куті друкують слова «Продовження табл....» і ставлять її номер, першим рядком у продовженій таблиці є номери стовбців. Обов'язково в таблиці мають бути зазначені одиниці вимірювання. Якщо всі одиниці вимірювання однакові, їх виносять у заголовок таблиці після назви і записують через кому. Наприклад,

Продовження табл. 1.1

Кваліфікаційні групи робітників	Основні роботи, що виконуються	Термін підготовки, стажування, досвід
------------------------------------	--------------------------------	--

Ілюстрації (рисунок, схеми, діаграми, графіки тощо) розміщуються безпосередньо після тексту, де про них згадується, або на наступній сторінці. Слово «Рис.», його номер та назву подають після ілюстрації. Після назви рисунку крапка не ставиться. На всі ілюстрації мають бути посилання у тексті. Якщо ілюстрація не вміщується на одному аркуші, її можна розмістити на початку наступної сторінки. Рисунок нумерують послідовно у межах розділу. До номеру рисунку входить номер розділу та його особистий номер через крапку. Наприклад:

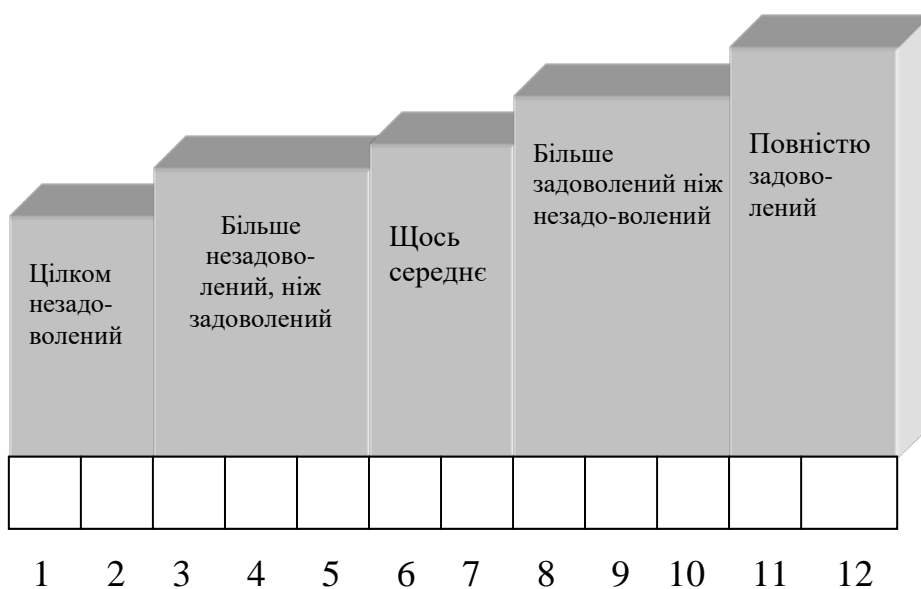

Рис. 3.1. Шкала значень мотиваційного потенціалу

Формули друкують безпосередньо після тексту, де вони згадуються, посередині рядка. Вище і нижче залишають не менше одного вільного рядка. Нумеруються формули арабськими цифрами, номер складається із номера розділу

та порядкового номеру формули, відокремлених крапкою. Номер ставиться в круглих дужках, праворуч на рівні формули. Пояснення символів, що входять до формули, якщо вони не пояснені в тексті, наводяться безпосередньо під формулою, в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Пояснення значення кожного символу подають з нового рядка. Перший рядок починається без абзацу словом «де» без двокрапки. Формули, що подаються одна за одною, відокремлюються комою.

Наприклад:

$$Ч_{пл} = \frac{Ч_Б \times \Delta V}{100} \pm \Delta Ч \quad (1.1)$$

де, $Ч_{пл}$ – чисельність промислово-виробничого персоналу, що необхідна для забезпечення планового обсягу виробництва, чол.;

$Ч_Б$ – базова (очікувана) чисельність, чол.;

ΔV – плановий темп зростання обсягу виробництва продукції, %

$\Delta Ч$ – сумарне змінювання чисельності за пофакторним розрахунком можливого зростання продуктивності праці, чол.

Посилання в тексті роботи на джерела інформації слід зазначити порядковим номером посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: «... у працях [2–5] ...». Посилання на ілюстрації до наукової роботи оформлюють порядковим номером ілюстрації: наприклад, «рис. 2.15»; на формули – порядковим номером формули: наприклад, «у формулі (2.13)». Посилання у тексті на таблиці пишуть скорочено: наприклад, «у табл.3.1».

Список використаних літературних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв тощо. Завдяки цьому можна уникнути повторних перевірок, вставок пропущених відомостей. Джерела можна

розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні роботи), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Додатки

Додатки розміщують після висновків у порядку появи посилань на них у тексті роботи. Додатки позначають великими літерами української абетки починаючи з А за винятком літер Г, Е, З, И, І, Ї, О, Ч, Ь. Кожний додаток починають з нової сторінки із зазначенням у правому верхньому куті сторінки *Додаток А*.

Додаток повинен мати заголовок, який друкують симетрично до тексту з великої літери.

3. Порядок захисту курсової роботи

Виконана курсова робота у встановлений термін здається студентами заочної форми навчання на кафедрі зовнішньоекономічної діяльності і адміністративного менеджменту. Після реєстрації курсова робота передається науковому керівникові для перевірки та рецензування. У відгуку наукового керівника відмічаються позитивні сторони та недоліки курсової роботи, робиться висновок про можливість допуску роботи до захисту та вміщується попередня оцінка («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Якщо курсова робота отримує оцінку «незадовільно», вона повертається студентові для доопрацювання.

У рецензії на курсову роботу може не міститися остаточна оцінка. У ній може бути попередня оцінка у формі висновку: «Робота допускається до захисту» чи «Робота не допускається до захисту».

Остаточна оцінка дається після захисту. Якщо робота не допущена до захисту, то вона повинна бути студентом перероблена відповідно до рецензії і знову представлена на кафедрі.

Робота не допускається до захисту, якщо:

- вона не носить самостійного характеру, списана з літературних чи джерел в інших авторів;
- основні питання не розкриті, викладені схематично, фрагментарно;
- у тексті містяться помилки, науковий апарат оформлений неправильно, текст написаний недбало.

Таким чином, підготовка до захисту курсової роботи включає усунення помилок і недоліків, вивчення додаткових джерел, зазначених у рецензії, осмислення написаного в роботі, готовність пояснити будь-які приведені в роботі положення. До переробленої курсової роботи, зданої на повторну перевірку, обов'язково додається попередня рецензія. Всі доповнення і зміни до початкового варіанта курсової роботи додаються на листах паперу відповідного формату і розміщуються після додатків з зазначенням параграфа, до якого вони належать. Якщо науковий керівник дає позитивний відзив, курсова робота допускається до захисту у строки, встановлені кафедрою. Напередодні захисту студент отримує свою курсову роботу, щоб ознайомитися з відзивом та своєчасно підготуватися до відповідей на зауваження, які у ньому містяться.

Курсова робота оцінюється комісією, до складу якої входять викладачі кафедри (не менше 2-3 особи). При оцінюванні курсової роботи враховується її якість і зміст, глибина дослідження, зміст доповіді студента, правильність відповідей на питання комісії, вміння обґрунтовувати та відстоювати власні погляди, оформлення роботи.

У ході захисту курсової роботи студенту необхідно показати досконале володіння матеріалом конкретної теми, уміння відповідати на питання, орієнтуватися в змісті роботи. За результатами захисту курсова робота одержує оцінку за ECTS, яка заноситься до екзаменаційної відомості і залікової книжки студента.

Таблиця 1.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку

90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінку «відмінно» одержують роботи, в яких містяться елементи наукової творчості, робляться самостійні висновки, дається аргументована критика і самостійний аналіз фактичного матеріалу на основі глибоких знань літератури з даної теми. Оцінка «добре» ставиться в тому випадку, коли в роботі, виконаній на високому теоретичному рівні, повно і всебічно висвітлюються питання теми, але немає належного ступеня творчості. Оцінку «задовільно» заслуговують роботи, в яких правильно освітлені основні питання теми, але немає логічно стрункого їхнього викладу, містяться окремі помилкові положення. Оцінку «незадовільно» студент одержує у випадку, коли не може відповісти на зауваження рецензента, не володіє матеріалом роботи, не в змозі дати пояснення висновкам і теоретичним положенням даної проблеми. У цьому випадку студенту має бути наданий повторний захист.

Орієнтовна тематика курсових робіт

1. Ринкова модель організації охорони здоров'я
2. Соціальна модель охорони здоров'я
3. Суспільно-приватна модель охорони здоров'я
4. Соціальна система медичного страхування
5. Форми медичного страхування
6. Досвід країн Східної та Центральної Європи із запровадження системи медичного страхування
7. Організація охорони здоров'я в країнах з розвинутою системою охорони здоров'я
8. Організація охорони здоров'я в країнах із системою охорони здоров'я, що розвивається
9. Фармацевтична діяльність у різних країнах світу
10. Регулювання фармацевтичної діяльності в країнах ЄС
11. Особливості регулювання фармацевтичного ринку
12. Загальні міжнародні засади надання медичної допомоги
13. Формування державної політики охорони здоров'я в Україні
14. Система охорони здоров'я в Україні
15. Державне регулювання фармацевтичної діяльності в Україні
16. Сутність та основні риси діяльності закладів охорони здоров'я
17. Некомерційні заклади охорони здоров'я
18. Комерційні заклади охорони здоров'я
19. Механізм функціонування комерційного закладу охорони здоров'я
20. Організація та порядок надання послуг у закладах охорони здоров'я
21. Особливості закладів охорони здоров'я за сферою діяльності
22. Ліцензування діяльності з медичної практики
23. Ліцензування господарської діяльності з провадження медичної практики

24. Державний контроль за дотриманням умов і правил підприємницької діяльності з впровадження медичної практики
25. Характеристика ринку медичних послуг
26. Характеристика фармацевтичного ринку
27. Управління маркетингом у галузі охорони здоров'я
28. Стандартизація медичної допомоги
29. Інформаційне забезпечення діяльності лікувально-профілактичного закладу
30. Ятрогенії, пов'язані з профілактичними заходами
31. Ятрогенії, пов'язані з діагностикою захворювань
32. Ятрогенії, викликані лікуванням пацієнта
33. Організація праці працівників закладів охорони здоров'я
34. Оплата праці працівників закладів охорони здоров'я

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ахламов А.Г. Економіка та фінансування галузі охорони здоров'я: навчально-методичний посібник / А.Г. Ахламов, Н.Л. Кусик ; Одеський регіональний інститут державного управління, Національна академія державного управління при Президентові України. - Одеса : ОРІДУНАДУ, 2011.- 133 с.
2. Вороненко Ю.В., Пащенко В.М. Фінансовий менеджмент з основами економіки охорони здоров'я: навчально-методичний посібник. - К.: Міжрегіональний видавничий центр «Медінформ», 2011. - 499 с.
3. Економічний аналіз використання ресурсів у системі охорони здоров'я / За загальною редакцією проф. В.Д.Парія / Навч. посібн. - Житомир: «Полісся», 2015. - 148 с.
4. Економіка охорони здоров'я: підручник / [В.Ф. Москаленко, В.В. Таран, О.П. Гульчій, Е.А. Глазунова, В.М. Лехан, В.В. Рудень, О.П. Максименко, Т.І. Лосіцька, Л.І. Галієнко]. - Вінниця: Нова Книга, 2010. - 288 с.
5. Економіка та фінансування охорони здоров'я: навч.-метод. посіб. / укл. : А. Г. Ахламов, Н. Л. Кусик. - Одеса : ОРІДУНАДУ, 2011. - 134 с.

Додаткова література

1. Білинська М. Пріоритети управління змінами в галузі охорони здоров'я України / М. Білинська. - К. : Проект Європейського Союзу «Фінансування та управління у сфері охорони здоров'я в Україні», 2006. — 56 с.
2. Державна політика з охорони громадського здоров'я в Україні : навч. посіб. / за ред. І. М. Солоненка, Л. І. Жаліло. - К. : Вид-во НАДУ, 2004. - 116 с.
3. Лехан В.М. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір /Лехан В.М., Слабкий Г.О., Шевченко М.В. - К., 2009. - 50 с.
4. Лехан В. Н. Система здравоохранения Украины : Учебное пособие /В. Н. Лехан. - Днепропетровск, 2010. - 154 с.
5. Ліннакко Е. Методологія розрахунку вартості постачальників медичних послуг в Україні / Е. Ліннакко, С. Дяченко. - К.: Проект Європейського

Союзу «Фінансування та управління у сфері охорони здоров'я в Україні», 2006. - 72 с.

6. Мартиненко М.М. Основи менеджменту: Підручник. - К.: Каравела, 2008. - 496 с.
7. Менеджмент в охороні здоров'я: Підручник / Під заг. ред. М.І. Хвисюка і І. І. Парфьонові. - Харків: ТОВ «Оберіг», 2008. - Ч. 1 - 358 с.
8. Новий підхід до аналізу і оцінки процесів управління в системі охорони здоров'я України / Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Світовий банк. - Вашингтон : ТОВ «ОБНОВА КОМПАНІ», 2015.-224 с.
9. Солоненко Н. Д. Економіка охорони здоров'я: навч. посіб./Н. Д. Солоненко. - К. : Вид-во НАДУ, 2005. -416 с.
10. 12. Слабкий Г. О. Сучасні підходи до фінансування системи охорони здоров'я / Г. О. Слабкий, М. В. Шевченко, О. О. Заглада. - Київ, 2011. - 45 с.

**Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЮРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ФАКУЛЬТЕТ АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності

Курсова робота

з дисципліни «Управління медичними закладами»

на тему:

«Назва теми»

**Виконав(ла) магістр 1 року
навчання МВА**

(вказати ПІБ)

Перевірив:

к.ек.н., доц. Сидоренко С.В.

Приклади оформлення змісту за темами курсових робіт

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП.....	3
Розділ 1. Теоретичні основи планування та організації ЗЕД.....	
1.1. Сутність та значення зовнішньоекономічної діяльності.....	
1.2. Теоретичні підходи до визначення процедури організації зовнішньоекономічної діяльності підприємства.....	
1.3. Процедура планування ЗЕД підприємства.....	
Розділ 2. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства «_____».....	
2.1. Організаційно-економічна характеристика «_____».....	
2.2. Сучасний стан діяльності «_____».....	
2.3. Система управління здійснення ЗЕД на підприємстві.....	
Розділ 3. Шляхи удосконалення системи організації та планування ЗЕД на підприємстві.....	
3.1. Новітні світові підходи до організації та планування ЗЕД.....	
3.2. Шляхи удосконалення системи планування і організації ЗЕД на прикладі підприємства.....	
3.3. Система державної підтримки для поліпшення управлінських функцій при здійсненні ЗЕД.....	
Висновки.....	
Список використаних джерел.....	
Додатки.....	

